

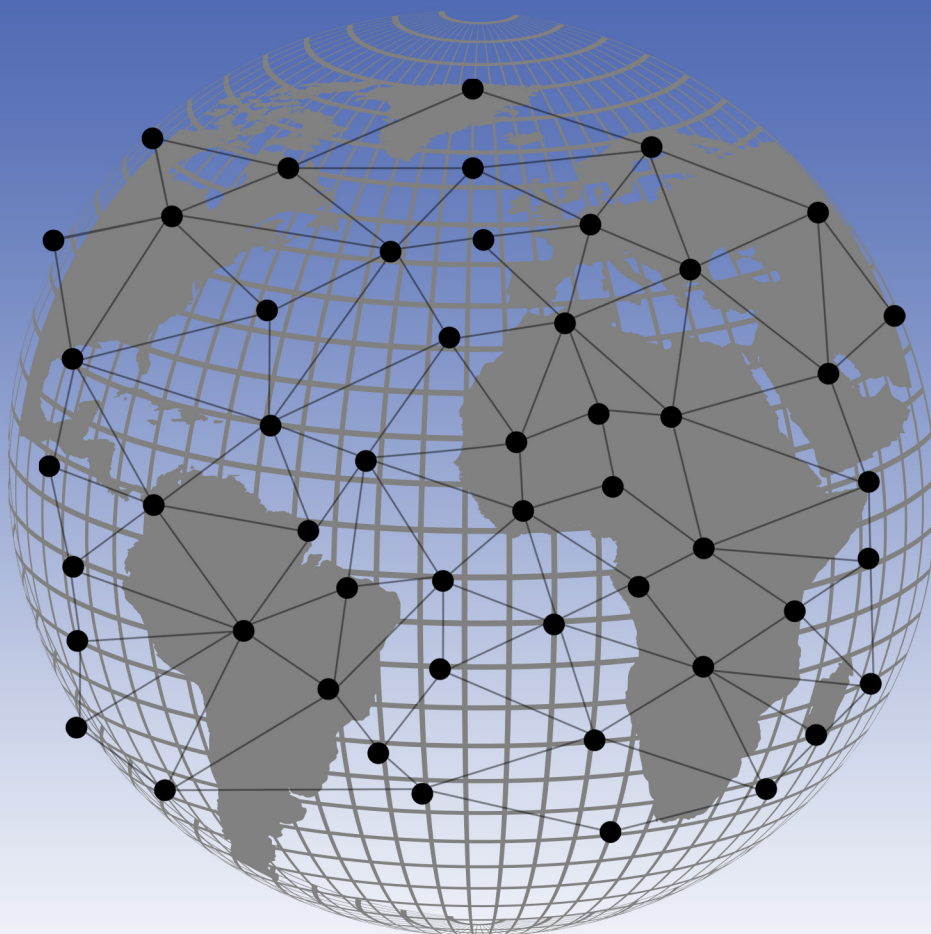

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

پایش تحولات تجارت جهانی (گزارش شماره شصت و دو)

در این شماره می‌خوانید:

- یوان چین، تهدیدی برای هژمونی دلار آمریکا
- رشد اقتصادی پرزرق و برق به سبک عربستان
- بار عظیم تامین نفت چین بر دوش عربستان
- پیشتازی امارات متحده عربی در مسیر حذف انتشار گازهای گلخانه‌ای

فروردین ۱۴۰۲

شناسنامه گزارش

مرکز پژوهش های اتاق ایران

عنوان:

پایش تحولات تجارت جهانی
(گزارش شماره شصت و دو)

مدیریت اقتصاد کلان و آینده پژوهی

تاریخ انتشار: فروردین ۱۴۰۲

واژه های کلیدی: دلارزدایی - تجارت جهانی - اوراسیا - صندوق سرمایه گذاری ملی عربستان - انرژی های سبز

نشانی: تهران، خیابان طالقانی، نبش خیابان شهید موسوی (فرصت)، پلاک ۱۷۵

سلسله گزارش‌های "پایش تحولات تجارت جهانی" رویدادهای کلیدی در محیط ژئواکونومیک ایران را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. در این قالب، رویدادهای کلیدی از منظر تاثیرگذاری بر دیپلماسی اقتصادی و موقعیت ژئواکونومیک ایران مورد توجه قرار می‌گیرند. هدف از تهیه این گزارش که به صورت ماهانه از سوی مرکز پژوهش‌های اتاق ایران منتشر خواهد شد ارائه تصویری روشن از محیط ژئواکونومیک ایران و فرصت‌ها و تهدیدهای ایران در این فضا است.

فهرست مطالب

۵	تحولات جهانی
۱۰	تحولات منطقه‌ای

تحولات جهانی

رشد تجارت جهانی کمتر از حد انتظار

سازمان تجارت جهانی در گزارش تازه خود اعلام کرد که رشد تجارت جهانی در سال ۲۰۲۳ علیرغم ارتقای جزئی تولید ناخالص داخلی، همچنان پایین‌تر از حد انتظار خواهد بود. با توجه به اثرات بحران اوکراین، تورم بالا، سیاست‌های پولی سخت‌تر و عدم اطمینان بازار مالی، انتظار می‌رود حجم تجارت جهانی کالاها در سال جاری ۱,۷ درصد رشد کند؛ در حالی که این رقم در سال ۲۰۲۲، ۲,۷ درصد بود.

پیش‌بینی‌های تجاری سازمان تجارت جهانی که در گزارش جدید «چشم‌انداز و آمار تجارت جهانی» ارائه شده است، رشد واقعی تولید ناخالص داخلی جهانی را با نرخ ارز بازار ۲,۴ درصد برای سال ۲۰۲۳ برآورد می‌کند. پیش‌بینی‌ها برای رشد تجارت و تولید کمتر از میانگین ۱۲ سال گذشته یعنی ۲,۶ و ۲,۷ درصد است. مدیر کل سازمان تجارت جهانی، نیز گفته است که «تجارت همچنان نیرویی برای انعطاف‌پذیری در اقتصاد جهانی است، اما در سال ۲۰۲۳ تحت فشار عوامل خارجی باقی خواهد ماند». او به دولت‌ها توصیه کرده در این شرایط، از ایجاد موانع جدید بر سر راه تجارت جهانی خودداری کنند. از منظر وی، سرمایه‌گذاری در همکاری‌های چندجانبه در تجارت، همانطور که اعضای سازمان تجارت جهانی در دوازدهمین کنفرانس وزیران در ژوئن گذشته بر آن تأکید داشتند، رشد اقتصادی و استانداردهای زندگی مردم را در بلندمدت تقویت می‌کند. افزایش ۲,۷ درصدی حجم تجارت جهانی در سال ۲۰۲۲ ضعیف‌تر از پیش‌بینی اکتبر سازمان تجارت جهانی بود که آن را ۳,۵ درصد برآورد کرده بود، زیرا کاهش شدیدتر از حد انتظار در سه ماهه چهارم، میانگین رشد سالانه را کاهش داده است. عوامل متعددی در این رکود نقش داشتند؛ از جمله افزایش قیمت جهانی کالاها، تشدید سیاست پولی در واکنش به تورم و شیوع قابل توجه کووید-۱۹ که تولید و تجارت در چین را مختل کرد. نکته قابل توجه آنکه رشد تجارت جهانی در سال گذشته مطابق با سناریوی پایه ۲,۴ تا ۳,۰ درصدی در گزارش اولیه سازمان تجارت جهانی در مارس ۲۰۲۲ در مورد جنگ اوکراین بود و بسیار بالاتر از سناریوی بدبینانه‌تر آن بود که در آن، تجارت فقط ۰,۵ درصد می‌کرد. این رشد در حالی روی داد که کشورها شروع به تقسیم شدن به بلوک‌های اقتصادی رقیب کردند. علیرغم این رویداد، بازارهای بین‌المللی تا حد زیادی گشوده ماندند.

کاهش شیوع کرونا در چین به عنوان دومین اقتصاد بزرگ جهان، یکی از عوامل کلیدی تحرک بخش به رشد تجارت جهانی محسوب می‌شود. با کاهش میزان کرونا در چین و از بین رفتن محدودیت‌های کرونایی، تقاضای مصرف‌کننده در این کشور افزایش می‌یابد و به نوبه خود می‌تواند تجارت بین‌المللی را تقویت کند. برخی از اقتصاددانان سازمان تجارت جهانی استدلال می‌کنند که اثرات ماندگار کرونا و افزایش تنش‌های ژئوپلیتیکی، عوامل اصلی تأثیر گذار بر تجارت و تولید در سال ۲۰۲۲ بوده‌اند و احتمالاً در سال

۲۰۲۳ نیز به تأثیرات خود در این حوزه ادامه خواهند داد.

افزون بر این، افزایش نرخ بهره در اقتصادهای پیشرفته، ضعف‌هایی را در سیستم‌های بانکی نشان داده است که در صورت عدم کنترل این شرایط، می‌تواند منجر به بی‌ثباتی مالی گسترده‌تر شود. از نظر کارشناسان سازمان تجارت جهانی، دولت‌ها و سیستم مالی بین‌المللی باید نسبت به ریسک‌های مالی در ماه‌های آینده هشیار باشند.

پیش‌بینی سازمان تجارت جهانی نشان می‌دهد که رشد تجارت جهانی در سال ۲۰۲۴ به ۳.۲ درصد افزایش یابد، زیرا تولید ناخالص جهانی در این سال به ۲.۶ درصد افزایش می‌یابد؛ البته سازمان تجارت جهانی، این پیش‌بینی را با احتیاط صورت داده است و معتقد است نااطمینانی‌های گسترده در اقتصاد جهانی وجود دارد؛ از جمله تنش‌های ژئوپلیتیکی، مشکلات عرضه مواد غذایی و پیامدهای پیش‌بینی‌نشده ناشی از انقباض پولی که جملگی می‌توانند بر روند رشد تولید ناخالص جهانی و تجارت جهانی تأثیرات منفی بر جای بگذارند.

افزایش سهم ارزهای محلی در تجارت اتحادیه اقتصادی اوراسیا

معاون وزیر توسعه اقتصادی روسیه اخیراً اعلام کرده است که سهم استفاده از ارزهای ملی در تجارت میان کشورهای اتحادیه اقتصادی اوراسیا^۱ از ۷۵ درصد به ۸۰ تا ۸۵ درصد افزایش خواهد یافت.

در حال حاضر، بیش از ۷۵ درصد از کل تجارت میان کشورهای اتحادیه اقتصادی اوراسیا، از طریق ارزهای ملی انجام می‌شود و قرار است در آینده نزدیک، این حجم به ۸۰ درصد و حتی ۸۵ درصد افزایش یابد. شایان توجه است که حجم تجارت متقابل کالاها میان کشورهای اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سال ۲۰۲۲، یک رکورد تاریخی را ثبت کرد و به رقم ۸۰.۶ میلیارد دلار رسید و حجم مبادلات ارزی کشورهای عضو اوراسیا در سال گذشته، ۱۷ برابر افزایش یافت؛ حدود ۸۰ درصد از کل تجارت اوراسیا با روسیه است.

در سال گذشته بورس اوراق بهادار مسکو^۲، معاملات خود را با ارز قرقیزستان و درام ارمنستان در برابر روبل روسیه آغاز کرد. روسیه تلاش‌های فراوانی را در پیشبرد و توسعه سیستم مالی و مکانیسم‌های تسویه حساب‌ها به ارزهای ملی انجام داده است و در این راستا، شاخص‌های کلیدی عملکرد را تعیین کرده است. یکی از مهمترین این شاخص‌ها، الزام بانک‌های مرکزی کشورهای عضو به انجام بیش از ۵۰ درصد مبادلات مالی با ارزهای محلی است.

این اقدام به ویژه برای روسیه حائز اهمیت فراوانی است، زیرا ارتباط این کشور با شبکه بانکی سوئیفت قطع شده است و حساب‌های دلاری و یورویی این کشور در خارج از کشور به حالت تعلیق درآمده است و

به جای آن باید با روبل و سایر ارزهای جایگزین معامله کند.

لغو مجوز بانک MTS روسیه در امارات

اخیرا بانک مرکزی امارات متحده عربی، مجوز بانک روسی MTS در ابوظبی را به دلیل «خطر تحریم‌ها» لغو کرد. این تصمیم، پس از افزایش فشار از سوی ایالات متحده برای توقف روابط تجاری با روسیه صورت گرفته است. بانک مرکزی امارات در نظر دارد تا عملیات بانک روسی را ظرف شش ماه از تاریخ این تصمیم تعطیل کند و طی این مدت، این بانک مجاز به افتتاح حساب‌های جدید و انجام تراکنش‌های جدید نخواهد بود و تنها می‌تواند به تسویه تعهدات قبلی خود بپردازد.

در واقع ایالات متحده و بریتانیا در ماه فوریه، تحریم‌های اعمال شده خود بر علیه بانک MTS روسیه را تمدید کردند؛ علاوه بر این، مقام وزارت خزانه‌داری آمریکا در سفر به امارات، به مقامات امارات هشدار داده بود که روابط مالی عمیق آنها با مسکو، مانع از تلاش‌های آمریکا برای منزوی کردن روسیه شده است؛ اقدامی که بانک مرکزی امارات متحده عربی را علیرغم اتخاذ موضع بی‌طرفی نسبت به جنگ اکرین، مجبور به بازبینی روابط خود با بانک MTS کرد که سال گذشته مجوز فعالیت به آن اعطا کرده بود.

توتال به یوان روی آورد

اخیرا شرکت توتال اعلام کرد LNG را به یوان به چین می‌فروشد؛ تحولی که برخی آن را یکی از نشان‌های رو به افزایش تضعیف دلار می‌دانند. بر اساس قراردادی که میان شرکت ملی نفت فلات قاره چین با توتال منعقد شده، قرار است که مبادلات آنها بر اساس یوان انجام شود؛ امری که قیمت‌گذاری، تسویه حساب و پرداخت چندان‌ارزی را گسترش می‌دهد. شرکت توتال از سال‌ها پیش در قالب سرمایه‌گذاری مشترک با شریک چینی، بخشی از گاز مورد نیاز منطقه شانگهای و منطقه دلتای یانگ تسه را تأمین می‌کند و نقش مهمی در بازار ال‌ان‌جی چین دارد.

چین، به عنوان بازیگر اصلی در بازار جهانی LNG، معتقد است که زیرساخت‌های مالی تسویه بر اساس یوان، منجر به تسهیل تجارت منابع نفت و گاز داخلی و بین‌المللی خواهد شد. انعقاد این قرارداد، در راستای اقدامات چین به منظور بازگشایی مسیر ورود یوان به بازارهای جهانی و کاهش سلطه دلار آمریکا بر تجارت بین‌المللی طی سال‌های اخیر بوده است.

شی جین پینگ، رئیس‌جمهور چین در سفر خود در دسامبر گذشته به ریاض، پیشنهاد کرد که چین و کشورهای عربی خلیج فارس از بورس نفت و گاز شانگهای به عنوان بستری برای تسویه مبادلات نفت و گاز بر اساس یوان استفاده کنند.

البته ذکر این نکته حائز اهمیت است که علیرغم نفوذ یوان در تجارت جهانی، در حال حاضر تنها ۲,۷

درصد از بازار را به خود اختصاص داده است؛ این در حالی است که سهم دلار آمریکا، ۴۱ درصد است. با این وجود، هژمونی اقتصادی ایالات متحده به شدت به سیستم دلارهای نفتی متکی است که در شرایط فعلی، یوان ممکن است آن را تهدید کند.

در حال حاضر چین هزینه خرید LNG از امارات را به واحد پول خود، یوان، پرداخت می‌کند. علاوه بر این، چین با هدف کاهش وابستگی خود به دلار، با کشورهایمانند برزیل و روسیه به توافق‌های مشابهی رسید که تبادلات اقتصادی خود را با ارزهای محلی و بویژه یوان انجام دهند. در همین راستا، در سفر اخیر رئیس‌جمهور برزیل، لوئیز ایناسیو لولا داسیلوا، چین و برزیل توافق کردند که تجارت بین دو کشور منحصراً به یوان و واحد پول برزیل انجام شود. سهم یوان در ذخایر ارزی برزیل به ۵,۳۷ درصد رسیده است که از سهم ۴,۷۴ درصد یورو فراتر است. افزون بر این برزیل تسویه تجاری به یوان و سرمایه‌گذاری به یوان را به رسمیت شناخته است. برزیل همچنین به بدیل چینی سیستم سوئیفت نیز متصل شده است.

همکاری گسترده‌تر نفتی روسیه با هند

اخیراً روس نفت، شرکت بزرگ انرژی روسیه، اعلام کرد که مسکو و دهلی نو توافق کرده‌اند که عرضه نفت خام به هند را «به میزان قابل توجهی افزایش دهند». این توافق در پی سفر ایگور سچین، مدیرعامل روس نفت به هند حاصل شد. علاوه بر این، وی با رؤسای برخی از بزرگترین شرکت‌های نفت و گاز هند دیدار و در مورد همکاری‌های گسترده‌تر در بخش انرژی گفتگو کرد.

شایان توجه است که تسویه معاملات احتمالی با ارزهای ملی نیز در دستور کار قرار گرفت. بر اساس آمار وزارت بازرگانی و صنعت هند به نقل از روس‌نفت، روسیه با گردش مالی ۳۸,۴ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۲ به یکی از پنج شریک تجاری برتر هند تبدیل شده است که انرژی، بخش عمده‌ای از تجارت دوجانبه را تشکیل می‌دهد. به گفته الکساندر نواک، معاون نخست وزیر روسیه، خرید نفت هند از روسیه در سال گذشته بیش از ۲۰ برابر افزایش پیدا کرد.

هند به عنوان سومین واردکننده بزرگ نفت خام جهان، مدت کوتاهی پس از آغاز جنگ مسکو در اوکراین و تحریم‌های غرب، خرید نفت از روسیه را افزایش داد. هند بارها تاکید کرده است که تأمین امنیت انرژی، اولویت اصلی این کشور است. لذا این کشور ترجیح داده تسلیم فشارهای غرب نشود و حتی پس از اجرایی شدن سقف قیمت نفت روسیه در G7 در اواخر سال گذشته، به ذخیره سازی نفت از طریق واردات از روسیه ادامه داده است. در سال ۲۰۲۲ واردات نفت هند از روسیه به شدت افزایش یافت؛ به گونه‌ای که طی ماه‌های آوریل تا می ۲۰۲۲ حدود ۶۲۰ درصد نسبت به مدت مشابه سال قبل رشد کرد.

تحولات منطقه ای

ارتقای رتبه اعتباری عربستان سعودی به A+

اخیرا موسسه رتبه‌بندی فیچ با استناد به ترازنامه‌های مالی و خارجی قوی و شتاب اصلاحات قابل توجه در عربستان در سال‌های اخیر، رتبه اعتباری عربستان سعودی را از A به A+ ارتقا داده است.

از منظر فیچ، ارتقای رتبه‌بندی عربستان سعودی نشان‌دهنده ترازنامه‌های مالی و خارجی قوی آن است. بعلاوه نسبت بدهی دولت به تولید ناخالص داخلی و دارایی‌های خارجی خالص این کشور، به‌طور قابل توجهی قوی‌تر از میانگین‌های A و AA ذخایر خارجی عربستان سعودی به استثنای طلا در سال ۲۰۲۲ در حدود ۴۵۹ میلیارد دلار است. فیچ اعلام کرد که این پادشاهی از یکی از بالاترین نسبت‌های پوشش ذخایر در میان کشورهای دارای رتبه بندی در ۱۸ ماه پرداخت‌های خارجی جاری برخوردار است. با وجود سرمایه‌گذاری‌های گسترده دولت برای توسعه بخش‌های غیرنفتی اقتصاد، انتظار می‌رود درآمدهای نفتی حدود ۶۰ درصد از کل درآمد بودجه در سال ۲۴-۲۰۲۳ را تشکیل دهد.

ارتقای فیچ به دنبال رتبه‌بندی جهانی S&P انجام می‌شود که در ماه مارس رتبه دولتی عربستان سعودی را با استناد به اصلاحات ساختاری که در حال حاضر باعث بهبود اقتصاد و مدیریت مالی و بدهی این کشور شده است، به رتبه A افزایش داد. مودیز همچنین چشم انداز خود را در مورد پادشاهی مثبت اعلام کرد و توضیح داد که اصلاحات ساختاری در حال اجرا در این کشور، اتکای آن به درآمدهای نفت و گاز و قرار گرفتن آن در معرض چرخه‌های نفت خام را کاهش می‌دهد. این آژانس رتبه بندی مجدد رتبه A1 خود را در مورد عربستان سعودی تأیید کرد.

تولید ناخالص داخلی عربستان سعودی در سال ۲۰۲۲ به میزان ۸٫۷ درصد افزایش یافت که بالاترین رقم در میان کشورهای گروه ۲۰ است. بخش غیرنفتی پادشاهی و تحولات مثبت در بازار هیدروکربن به بزرگترین اقتصاد جهان عرب کمک کرد تا گرفتار رکود جهانی نشود.

از دیگر سو، فیچ هشدار داده است که وابستگی به نفت، همچنان یک ضعف مهم عربستان به شمار می‌رود. زیرا انتظار می‌رود درآمدهای نفتی حدود ۶۰ درصد از کل درآمد دولت در طول سال‌های ۲۴-۲۰۲۳ را تشکیل دهد، اگرچه این میزان در مقایسه با ۹۰ درصد یک دهه قبل، با کاهش مواجه شده است. افزون بر این، افزایش هزینه‌های بخش عمومی خارج از بودجه، از جمله پروژه‌های بلندپروازانه گیگا تحت چشم‌انداز ۲۰۳۰ و پتانسیل بدهی‌های بالاتر مرتبط با شرکت‌های دولتی، یک «خطر میان‌مدت» برای نقاط قوت ترازنامه عربستان سعودی است؛ به‌ویژه اگر منجر به سرمایه گذاری مولد نشود.

همکاری یوانی بانک ملی عربستان با اگزیم بانک چین

اگزیم بانک چین (China EximBank)، اخیراً اعلام کرد که اولین همکاری با بانک ملی عربستان سعودی، بزرگترین بانک عربستان سعودی در زمینه ارائه وام به یوان را انجام داده است. این اقدام در راستای تسهیل همکاری مالی در چارچوب طرح کمربند و جاده (BRI) چین انجام شده است.

این اقدام، نشان دهنده نقش رو به رشد یوان در صحنه بین‌المللی است که از تسویه تجاری به وام نیز گسترش یافته است. این همکاری در پی اجرای توافقنامه مشارکت راهبردی جامع که در دسامبر سال گذشته توسط دو کشور به امضا رسید، صورت گرفته است.

اگزیم بانک چین، این اقدام را اولین نمونه از همکاری بین این بانک و موسسات مالی در عربستان سعودی دانسته است که به تسهیل تأمین مالی و تجارت بین کشورها و مناطق در مسیرهای طرح کمربند و جاده و دستیابی به منافع متقابل و نتایج برد-برد کمک خواهد کرد.

در سال‌های اخیر چین و عربستان سعودی پیشرفت‌های زیادی در ایجاد هم‌افزایی بین استراتژی‌های خود و همکاری‌های دوجانبه در زمینه‌های مختلف با یکدیگر بدست آورده‌اند؛ در همین راستا، عربستان سعودی بزرگترین تأمین‌کننده نفت چین در سال ۲۰۲۲ باقی ماند. تجارت دوجانبه آنها در سال گذشته به ۱۱۶ میلیارد دلار رسید که ۳۳٫۱ درصد نسبت به سال ۲۰۲۰ افزایش داشته است.

بر اساس آمار گمرک چین، واردات چین از عربستان سعودی در ۲۰۲۲ به ۷۸ میلیارد دلار رسید که ۳۷ درصد نسبت به سال پیش از آن افزایش یافته است. وزارت بازرگانی چین در ژانویه سال جاری اعلام کرد که در طول سال ۲۰۲۲، کل تسویه‌های تجارت فرامرزی به یوان چین، به ۷٫۹۲ تریلیون یوان (۱٫۱۵ تریلیون دلار آمریکا) رسیده که نسبت به سال ۲۰۲۱، افزایش ۳۷٫۳ درصدی یافته است. سرمایه‌گذاری مستقیم چین به یوان نیز، به رقم ۶٫۷۶ تریلیون یوان (۹۷۹ میلیارد دلار آمریکا) رسیده که حاکی از افزایش ۱۶٫۶ درصدی است.

پیش‌بینی می‌شود که حرکت رو به رشد یوان در بازارهای خارج از چین ادامه یابد، زیرا روسیه به عنوان یکی از ده اقتصاد بزرگ جهان با تحریم‌های یکجانبه غرب مواجه شده است و لذا شرکای تجاری سنتی این کشور به منظور تداوم تعامل تجاری خود با روسیه، به دنبال یافتن ارزهای جایگزین هستند. در غیر این صورت، احتمال از بین رفتن زنجیره‌های تأمین منطقه‌ای وجود دارد و در این راستا، یوان بهترین انتخاب آنها در شرایط کنونی است. همچنین بانک مرکزی عراق در ماه فوریه اعلام کرد که قصد دارد به منظور بهبود دسترسی به ارز خارجی، برای اولین بار اجازه دهد تجارت با چین به طور مستقیم از طریق یوان انجام شود. زیرا پیشتر، واردات عراق از چین، تنها از طریق دلار آمریکا انجام می‌شد.

استفاده از یوان در تسویه حساب‌های تجاری در دستور کار دولت کشورهایی مانند روسیه و ویتنام نیز قرار

دارد که حاکی از نیاز روزافزون تعداد بیشتری از کشورهاست زیرا آمریکا از دلار به عنوان یک سلاح تجاری استفاده می‌کند. این امر در بین‌المللی شدن یوان نقش مهمی ایفا کرده است.

افزایش دارایی صندوق سرمایه گذاری ملی عربستان به ۶۵۰ میلیارد دلار

رئیس صندوق سرمایه گذاری ملی عربستان اخیراً اعلام کرده است که دارایی این صندوق از ۱۵۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۵، به حدود ۶۵۰ میلیارد دلار افزایش یافته است. او اعلام کرد که این صندوق می‌خواهد ارزش دارایی‌های خود در سال ۲۰۲۵ را به ۱ تریلیون دلار و تا سال ۲۰۳۰، بین ۲ تا ۳ تریلیون دلار افزایش دهد.

وی این اظهارات را در جریان اجلاس جهانی در حوزه سرمایه گذاری که اخیراً در میامی با حضور حدود ۸۰ شخصیت برجسته از سراسر جهان برگزار شد، بیان کرد. الرمیان اشاره کرد که این صندوق بزرگترین سرمایه گذار جهان در زمینه انرژی‌های تجدیدپذیر و هیدروژن سبز است. این صندوق در چارچوب اهداف ملی و اقدامات اقلیمی عربستان سعودی که به دنبال رسیدن به انتشار خالص صفر تا سال ۲۰۵۰ است، عمل می‌کند. وی با استناد به پیش‌بینی‌های صندوق بین‌المللی پول گفت: انتظار می‌رود اقتصاد عربستان در سال ۲۰۲۳ ۷٫۵ درصد رشد کند که بالاترین رشد در میان کشورهای در حال توسعه است. افزون بر این عربستان فراتر از پیش‌بینی‌ها، نرخ بیکاری را از ۱۳ درصد به ۹ درصد کاهش داده و نیم میلیون فرصت شغلی ایجاد کرده است. هدف بلندپروازانه برای دو برابر شدن این رقم به ۱٫۵ میلیون تا سال ۲۰۲۵ تعیین شده است. الرمیان توضیح داد که پادشاهی سعودی یک مطالعه جامع در مورد اقتصاد عربستان انجام داده است که شامل مقایسه با سایر اقتصادها می‌شود و بر مبنای این مطالعه، تلاش می‌کند بر مزیت‌های نسبی خود متمرکز شود تا به اهداف تعیین شده دست یابد. در همین راستا عربستان در حال شکل دهی به یک سیستم آموزشی پیشگام است و بودجه قابل توجهی را برای سرمایه گذاری بر روی جوانان و افزایش مشارکت آنها در پیشبرد توسعه اقتصادی اختصاص داده است.

توافقات جدید میان عربستان و ترکیه

اخیراً ترکیه و عربستان سعودی حداقل هشت توافقنامه در زمینه‌های مختلف را به امضا رساندند و احتمالاً تعداد توافقات فیما بین آنها افزایش نیز خواهد یافت. توافقات تجاری جدید، نشان‌دهنده بهبود روابط دوجانبه پس از سال‌ها تنش بین دو کشور است. این توافقات در حاشیه مجمع تجاری عربستان و ترکیه در ریاض با حضور مقامات ارشد و بیش از ۴۵۰ شرکت از هر دو کشور انجام شد. در این نشست مشترک، شرکت‌های ترکیه و عربستان سعودی، راه‌های افزایش حجم مبادلات تجاری و همکاری‌ها در تمامی حوزه‌ها مورد بررسی قرار دادند.

اخیرا عربستان سعودی اعلام کرد توافق‌نامه‌ای را به منظور سپرده‌گذاری ۵ میلیارد دلاری (۹۵,۰۹ میلیارد لیر) در بانک مرکزی ترکیه امضا کرده است. این توافق در شرایطی که اقتصاد ترکیه با تورم ناشی از زلزله‌های شدید چند ماه گذشته دست و پنجه نرم می‌کند، حائز اهمیت فراوانی است.

در همین راستا، صادرات ترکیه به عربستان سعودی در بازه زمانی ژانویه تا فوریه سال جاری به بالاترین حد خود رسید. بر اساس داده‌های رسمی تجاری، تعامل تجاری آنها به ۳۶۷,۳ میلیون دلار رسیده است که نسبت به سال گذشته بیش از ۳۰ درصد افزایش پیدا کرده است. ترکیه و عربستان سعودی برای افزایش حجم مبادلات تجاری به ۱۰ میلیارد دلار تا سال‌های آینده، هدف‌گذاری کرده‌اند. در سال ۲۰۲۲ صادرات ترکیه به عربستان به ۱,۰۷ میلیارد دلار رسید که نسبت به سال ۲۰۲۱ حدود ۲۵ درصد افزایش نشان می‌دهد.

سرمایه‌گذاری مشترک ۳ میلیارد دلاری امارات و عمان

دو کشور امارات و عمان با هدف توسعه شبکه ریلی بین دو کشور، قصد سرمایه‌گذاری مشترک ۳ میلیارد دلاری دارند که هدف آن، اتصال بندر صحار عمان به راه آهن ملی امارات متحده عربی است. انتظار می‌رود با احداث این خط راه آهن، ضمن کاهش زمان سفر، حمل‌ونقل کالا، مواد و افراد بین دو کشور را به طور مؤثرتری تسهیل کند.

این خط آهن ۱۸۸ مایلی، بخشی از یک پروژه بزرگتر برای اتصال به شبکه راه آهن ملی امارات است که ماه گذشته راه‌اندازی شد و هدف آن، اتصال تمام هفت امارت این کشور از طریق یک راه آهن اصلی به طول ۵۶۰ مایل است.

پیش‌بینی می‌شود که شبکه ریلی شرکت ملی راه‌آهن امارات، اتحاد ریل، که متشکل از ۳۸ لکوموتیو و ۱۰۰۰ واگن چند منظوره با قابلیت حمل ۶۰ میلیون تن کالا در سال است، تا ۵۰ سال آینده ۵۴,۴۶ میلیارد دلار به اقتصاد کشور کمک کند. بخشی از این دستاوردها با اتصال به شبکه ریلی عمان محقق خواهد شد. قطارهای مسافری به منظور کاهش ۵۰ درصدی زمان سفر از صحار به منطقه العین از ۱ ساعت و ۴۰ دقیقه به حدود ۴۷ دقیقه و سفر از صحار به ابوظبی را به ۱۰۰ دقیقه کاهش خواهد داد. این خط آهن، با سرعت ۲۰۰ کیلومتر (۱۲۴ مایل) در ساعت، به جابجایی خواهد پرداخت.

با اجرایی کردن این پروژه، دو کشور قصد دارند تا فرصت‌های اقتصادی جدیدی را با افزایش مبادلات تجاری و سفرهای انسانی برای ارتباط بهتر بین مراکز شهری کلیدی برای گردشگران فراهم سازند. علاوه بر این، احداث این خط راه‌آهن، پیوندی کلیدی در اتصال به شبکه ریلی پیش‌بینی شده کشورهای شورای همکاری خلیج فارس ایجاد می‌کند که در آینده به کشورهایی مانند عربستان سعودی و کویت متصل نیز خواهد شد.

توافق مصر و امارات متحده عربی در زمینه انرژی‌های تجدیدپذیر

اخیراً سرمایه‌گذاری مشترک بین شرکت برق اینفینیتی مصر و شرکت انرژی‌های تجدیدپذیر مصر امارات متحده عربی به فرجام رسید و اعلام شد که خرید کامل شرکت Lekela Power را که در زمینه تولید انرژی تجدیدپذیر در آفریقا فعالیت می‌کند، به پایان رسانده است؛ هر چند که ارزش این معامله فاش نشده است، اما شرکت برق اینفینیتی در یک بیانیه مطبوعاتی اعلام کرد که هزینه آن از طریق سرمایه‌گذاری سهامداران و دریافت قرض از شرکت Absa و بانک سرمایه‌گذاری (AbsaCIP) و همچنین از طریق بانک تجاری موریس (MCB) تأمین شده است.

در ژوئیه سال گذشته، شرکت مالی آفریقایی (AFC) و گروه اینفینیتی اعلام کردند که قصد افزایش سرمایه ۴ میلیارد دلاری به منظور توسعه ۲ برابری کسب و کار فعلی خود را دارند که در حال حاضر بزرگترین شرکت انرژی تجدیدپذیر در آفریقا به شمار می‌رود.

سهامداران اصلی اینفینیتی، شرکت مالی آفریقا و بانک اروپایی بازسازی و توسعه هستند.

بر اساس این قرارداد، شرکت اینفینیتی نصب و راه‌اندازی ۲ گیگاوات از پروژه‌های انرژی سبز را تا سال ۲۰۲۵ هدف‌گذاری کرده است. این شرکت در حال حاضر دارای ظرفیت عملیاتی ۱,۳ گیگاوات است و پروژه‌هایی در آفریقای جنوبی، مصر، سنگال و غنا در دست دارد.

شایان توجه است که شرکت اینفینیتی در بیست و هفتمین کنفرانس اعضای سازمان ملل متحد در مورد تغییرات آب و هوایی (COP27)، متعهد شده بود تا به کلیدی‌ترین شرکت در زمینه انرژی‌های تجدیدپذیر در آفریقا تبدیل شود و انعقاد این قرارداد، گام عملی شرکت در جهت افزایش دسترسی به انرژی پاک برای منطقه آفریقا، به ویژه در جوامع محروم و دچار ناامنی انرژی به شمار می‌رود.

شایان توجه است که ۳۰ درصد از تولید ناخالص داخلی امارات متحده عربی، مستقیماً مبتنی بر هیدروکربن است و بودجه دولت به شدت به سود حاصل از صادرات نفت و گاز وابسته است. از سوی دیگر، امارات متحده عربی اولین کشور در خاورمیانه و شمال آفریقا بود که مطابق با توافقنامه پاریس سازمان ملل متحد در سال ۲۰۱۵، متعهد به صفر رساندن انتشار گازهای گلخانه‌ای تا سال ۲۰۵۰ شد.

بر اساس نظر کارشناسان، انتشار جهانی گاز کربن تا سال ۲۰۳۰، باید ۴۳ درصد کاهش یابد. در همین راستا، به منظور مقابله با تغییرات آب و هوایی، به سرمایه‌گذاری سالانه حدود ۱ تریلیون دلاری به منظور اجرای طرح‌های انتقال انرژی نیاز است.

شرکت برق اینفینیتی و کشور موریتانی در اوایل ماه جاری، یادداشت تفاهمی با شرکت Conjuncta آلمان

برای اجرای یک پروژه هیدروژن سبز به ارزش ۳۴ میلیارد دلار در موریتانی به امضا رساندند. این پروژه با بهره‌گیری از الکترولیز، ظرفیت تولید سالانه تا ۸ میلیون تن هیدروژن سبز یا سایر محصولات نهایی مبتنی بر هیدروژن را خواهد داشت که از الکتریسیته برای جداسازی هیدروژن از مولکول‌های اکسیژن، با ظرفیت حداکثر ۱۰ گیگاوات استفاده می‌کند. این پروژه یکی از بزرگترین طرح‌ها در زمینه تولید هیدروژن سبز به شمار می‌آید.

نزدیکی امارات و اسرائیل در حوزه انرژی

اخیرا شرکت نفت و گاز دولتی امارات متحده عربی^۱ و بریتیش پترولیوم^۲، در اقدامی در راستای انجام سرمایه‌گذاری مشترک در منطقه مدیترانه، پیشنهاد خرید سهام یک شرکت بزرگ انرژی اسرائیلی به ارزش ۲ میلیارد دلار را مطرح کردند که حاکی از علاقه روزافزون امارات به بخش پرسود گاز اسرائیل، علیرغم وجود تنش‌های سیاسی است.

این پیشنهاد، پیشنهادی غیر الزام‌آور برای خصوصی کردن شرکت انرژی نیومد اسرائیل^۳ و خرید ۵۰ درصد از این شرکت بوده است. ارائه این پیشنهاد، همسو با پروژه‌های شرکت بی‌پی برای گسترش فعالیت این شرکت در شرق مدیترانه بوده است. بر اساس داده‌ها، سهام نیومد انرژی پس از اعلام این پیشنهاد، با رشد بیش از ۴۰ درصدی مواجه شد و به ۱۰,۱۲ شیکل^۴ (۲,۸۵ دلار) در هر سهم رسید.

هر چند که امارات از برخی اظهارات و تصمیمات دولت راست‌گرای اسرائیل در سال جاری به شدت انتقاد کرده است، اما همکاری اقتصادی بین دو طرف همچنان مستحکم است. علاوه بر پیشنهاد خرید سهام انرژی نیومد، اسرائیل و امارات اخیرا قرارداد تجارت آزاد خود را اجرایی کردند.

پیشتازی امارات و قطر در رتبه‌بندی جهانی سرمایه‌گذاری خارجی در خاورمیانه

بر مبنای داده‌هایی که اخیرا منتشر شد، در سال ۲۰۲۳، شش کشور از منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا (منا) در فهرست سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی کرنی (FDICI)^۵ در میان ۲۵ کشور برتر و جذاب برای سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی قرار گرفتند و جالب اینکه امارات متحده عربی، پیشتاز این منطقه بود. امارات متحده عربی در بین بازارهای خاورمیانه و شمال آفریقا در جایگاه اول قرار گرفت.

نکته حائز اهمیت آن که از سال ۱۹۹۸ که اولین گزارش کرنی منتشر شد، این اولین بار است که یکی از بازارهای نوظهور، چنین جایگاهی به خود اختصاص می‌دهد. در این میان، امارات در رتبه سوم، قطر در

1 - ADNOC
2 - BP
3 - NewMed Energy

۴- یکای پول اسرائیل

۵- Kearny FDICI، یک نظرسنجی سالانه از مدیران تجاری جهانی است که بازارها را بر اساس چشم انداز سرمایه‌گذاری آنها در سه سال آینده رتبه‌بندی می‌کند.

رده چهارم، عربستان سعودی در رتبه ۶ مصر در جایگاه چهاردهم، ترکیه در جایگاه پانزدهم و مراکش در رده شانزدهم قرار گرفتند. با این حال، کرنی پیش‌بینی کرده که علیرغم اقدامات مثبت سرمایه‌گذاران در سال جاری، بازارهای نوظهور با خطرات افزایش قیمت کالاها، بی‌ثباتی سیاسی مداوم ناشی از مسائلی مانند جنگ روسیه و اوکراین و همچنین تورم جهانی مواجه هستند.

عربستان سعودی در سال ۲۰۲۱، استراتژی سرمایه‌گذاری ملی جدیدی را طراحی کرد که بر اساس آن، حجم سرمایه‌گذاری بیش از ۱۰۰ میلیارد دلار در سال را تا سال ۲۰۳۰ هدف‌گذاری کرده است. علاوه بر این، امارات متحده عربی نیز طرح اقتصادی ۸,۷ تریلیون دلاری را در ژانویه سال جاری تدوین و اجرایی کرد که بر اساس آن، دبی را طی ۱۰ سال آینده به یک شهر پیشرو در جهان از نظر قدرت اقتصادی تبدیل خواهد کرد.

طرح توسعه بنادر دریایی مصر با مشارکت چین و اتحادیه اروپا

دولت مصر در پی افزایش تورم و کاهش ذخایر ارز خارجی، به دنبال ایجاد رونق اقتصادی با بهره‌گیری از بنادر دریایی سرخ و دریای مدیترانه است. در سپتامبر سال گذشته، رئیس‌جمهور مصر، خبر از احداث سه بندر جدید در امتداد کانال سوئز داده بود. اخیراً نیز مقامات کانال سوئز قراردادهای توسعه‌ای به ارزش ۱,۶ میلیارد دلار را با شرکت‌های چینی و اروپایی به امضا رسانده‌اند.

در واقع، اداره کل منطقه اقتصادی کانال سوئز، توافقنامه‌ای را به منظور توسعه و مدیریت ترمینال کانتینری در بندر سخنا در دریای سرخ با شرکت بنادر هاجیسون مستقر در هنگ کنگ، شرکت کشتیرانی فرانسوی CMA CGM و شرکت دولتی چینی COSCO امضا کرد.

علاوه بر این، قرارداد دیگری به منظور توسعه بندر دخیلا در نزدیکی اسکندریه در دریای مدیترانه با بندر هاجیسون و شرکت کشتیرانی مدیترانه مستقر در سوئیس به امضا رسیده است. بنا به گفته وزیر حمل و نقل مصر، هدف از هر دوی این توافقات، ایجاد یک مسیر حمل و نقل کانتینری بین دریای سرخ و مدیترانه بوده است.

اقتصاد مصر در سال گذشته با تورم بالا روبرو بوده است. بر اساس آمار اخیر دولت مصر، تورم کل سالانه در ماه فوریه به ۳۲,۹ درصد رسید که بیشتر به دلیل افزایش قیمت مواد غذایی بود. علاوه بر این، ذخایر ارزی مصر نیز در حال کاهش است. رونق یافتن بنادر مصر، می‌تواند به بهبود این وضعیت و خیم اقتصادی کمک کند. در حال حاضر، میزان ذخایر ارزی مصر از ۳۳ میلیارد دلار در فوریه ۲۰۲۲ به ۲۴ میلیارد دلار کاهش یافته است.

امضای ۴۰ قرارداد سرمایه‌گذاری میان سوریه و روسیه

طی سفر بشار اسد به روسیه که اواخر سال ۱۴۰۱ انجام شد، توافقنامه‌های مختلفی در مورد ۴۰ پروژه سرمایه‌گذاری در زمینه انرژی، برق، نفت، حمل و نقل، مسکن، صنعت و سایر بخش‌ها در دستور کار دو کشور قرار گرفت. بشار اسد در این سفر اعلام کرد که هر چند تاکنون نتایج حاصله از برگزاری چندین دور از کمیسیون‌های مشترک میان روسیه و سوریه، مورد رضایت طرفین قرار نداشت، اما جلسه اخیر کمیسیون مشترک، نتایج مثبت زیادی در برداشت. با وجود اینکه تعداد قراردادها قابل توجه است، در مورد جزئیات آنها اطلاعاتی منتشر نشده است. مجموع سرمایه‌گذاری روسیه در سوریه از سال ۲۰۰۹ تاکنون حدود ۲۰ میلیارد دلار برآورد شده است. بزرگترین سرمایه‌گذاری روسیه در سوریه، سرمایه‌گذاری ۵۰۰ میلیون دلاری در بندر طرطوس است.

اما میزان تجارت دو کشور چندان چشمگیر نیست. در سال ۲۰۱۹، صادرات روسیه به سوریه ۲۳۴ میلیون دلار بود. طی ۲۳ سال گذشته صادرات روسیه به سوریه با نرخ سالانه ۶,۷۱ درصد افزایش یافته و از ۵۲,۶ میلیون دلار در سال ۱۹۹۶ به ۲۳۴ میلیون دلار در سال ۲۰۱۹ رسیده است. در همین سال سوریه تنها ۵ میلیون دلار کالا به روسیه صادر کرد. صادرات روسیه به سوریه در سال ۲۰۲۱ به ۵۹۴,۴۴ میلیون دلار رسید. با کاهش بحران جهانی کرونا و درگیری روسیه در اوکراین، روابط تجاری دو طرف در سال ۲۰۲۲ رو به افزایش رفت. منابع روسی از رشد ۷ درصدی صادرات به سوریه در مقایسه با سال ۲۰۲۱ خبر می‌دهند.